

JESTEŚMY POTRZEBNI NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Rozmowa z dyrektorem Oddziału Górnośląskiego PIG, dr inż. Albinem Zdanowskim

❖ **Panie Dyrektorze, czy mógłby Pan na wstępie przybliżyć nam przeszłość Oddziału?**

Historia Oddziału Górnośląskiego Państwowego Instytutu Geologicznego rozpoczęła się w 1922 r. w momencie przyjazdu do Dąbrowy Górniczej inż. Stanisława Doktorowicza-Hrebnickiego, w celu przygotowania bazy terenowej dla grupy kartograficznej.

Baza ta została stworzona w siedzibie Dąbrowskiej Szkoły Górniczej, zwanej popularnie „Szttygarką”. Grupa geologów instytutowych (S. Doktorowicz-Hrebnicki, S. Czarnocki, A. Makowski i F. Rutkowski) przeprowadziła powierzchniowe prace geologiczne dla kilku arkuszy z obszaru Polskiego Zagłębia Węglowego. Ich efektem była monografia Zagłębia, wydana w pierwszym zeszycie wydawnictw Państwowego Instytutu Geologicznego, a także mapa geologiczna arkusza Grodziec. W opracowaniach tych podano podziały litostratygraficzne utworów karbonu, które z czasem ulegały różnym modyfikacjom, jednakże same założenia, zręby, przedstawionych tam podziałów są aktualne do dzisiaj. Prace te były kontynuowane do 1939 roku.

❖ **Potem przyszła wojna. Jak Oddział wyszedł z tej zawieruchy?**

Okres wojenny doprowadził do zniszczenia zbiorów geologicznych i bibliotecznych. Tylko niewielka ich część została uchroniona przez J. Krzyżkiewicza i E. Ciuka – absolwenta Szttygarki, późniejszego profesora w PIG. Po wojnie, już w 1945 r., S. Doktorowicz-Hrebnicki z T. Bocheńskim z krakowskiej AGH przystąpili do reaktywowania działalności PIG w Zagłębiu i zorganizowania w Czeladzi Górnośląskiej Stacji Terenowej. Rozwinięto tam różne dziedziny badań geologicznych węgla, a także kartografię geologiczną i hydrogeologię. Zapotrzebowanie na badania geologiczne prowadzone przez PIG rosło z roku na rok, a to wiązało się z potrzebą zatrudnienia kolejnych specjalistów (w 1960 r. Stacja liczyła 60 pracowników) oraz zmiany lokalu. Prof. Andrzej Bolewski, ówczesny Prezes CUG, zdecydował o budowie siedziby Stacji w Sosnowcu. Oddano ją do użytku w 1960 r., a w 1962 r. zmieniono jej nazwę na Oddział Górnośląski IG w Sosnowcu.

❖ **Porozmawiajmy teraz chwilę o osiągnięciach Oddziału.**

Wspominałem już o opracowaniu podziałów litostratygraficznych karbonu GZW, które pomimo ciągłej aktualizacji należy uznać jeśli nie za odkrycie, to za coś bardzo ważnego, wykorzystywanego przez kolejne pokolenia geologów.

Myślę, że najbardziej znaczącym osiągnięciem w

historii Oddziału było odkrycie w połowie XX wieku Lubelskiego Zagłębia Węglowego. Właśnie za nie, po udokumentowaniu złoża Łęczna (obecnie KWK Bogdanka), zespół pracowników Oddziału (J. Porzycki, A. Jachowicz, K. Bojkowski, A. Rózkowski i S. Cebulak) uzyskał w 1972 r. Nagrodę Państwową I stopnia. Innym, o mniejszej randze wydarzeniem, było odkrycie między Włodawą a Łukowem wystąpięń boksytów w utworach wizeniu.

W końcu lat 80-tych przeprowadzono pod kierunkiem K. Piekarskiego prace poszukiwawcze w okolicach Myszkowa. Ich wynikiem było odkrycie złoża Cu-Mo-W. W ostatnich 10 latach o tym złożu różnie się mówiło. Władze myszkowskie upatrują jednak w eksploatacji tego złoża źródło rozwoju gospodarczego miasta i rejonu. W ostatnich kilku tygodniach zainteresowanie tym złożem wykazało kilku dziennikarzy, a w ślad za nimi przedstawiciele kilku firm wyrazili chęć uzyskania koncesji eksploatacyjnej.

❖ **Czy wyniki prac Oddziału były wystarczająco upowszechniane w środowiskach naukowych?**

Od dawna wyniki prac Oddziału prezentowane są na konferencjach krajowych i międzynarodowych. Pierwszą z nich, zorganizowaną w Oddziale, była II Konferencja Formacji Węglonośnych Polski. W kolejnych, a odbyło się ich 25, Oddział był współorganizatorem. W trakcie tych konferencji nasi specjaliści wygłosili wiele interesujących referatów.

W 1995 r. nasi pracownicy bardzo aktywnie uczestniczyli w przygotowaniu i przeprowadzeniu XIII Międzynarodowego Kongresu Geologii i Stratygrafii Karbonu i Permu w Krakowie, w którym uczestniczyło około 500 osób, reprezentujących ośrodki badawcze z całego świata. Specjaliści Oddziału przedstawili tam

wiele ciekawych referatów i posterów oraz wydali szereg publikacji, z których najważniejszą była *Monografia karbonu w Polsce*.

Kolejnym ważnym wydarzeniem naukowym była IV Europejska Konferencja Węglowa, zorganizowana przez Oddział w 2000 r. w Ustroniu. Uczestniczyło w niej około 80 osób z Europy i Australii. Braliśmy również udział w organizacji V Europejskiej Konferencji Węglowej, która odbyła się w 2002 r. w Mons, w Belgii. W tym samym roku poprowadziliśmy w Wiśle warsztaty naukowe *Azotany wód podziemnych Europy*, w których uczestniczyło ok. 50 osób z 10 krajów.

Obecnie myślimy o zorganizowaniu w przyszłym roku jubileuszowej X Konferencji Stratygrafii Czwartorzędu Polski, a w 2004 r. Zjazdu PTG.

❖ **Mówiliśmy już sporo o osiągnięciach Oddziału. Jak wielki zespół brał udział w tych pracach?**

Jak już wspomniałem, w 1960 r. w Oddziale zatrudnionych było 60 osób. Kiedy rozpocząłem pracę w 1973 r. było już nas około 80. Pod koniec lat 70-tych ubiegłego wieku stan zatrudnienia wzrósł do ponad 150 pracowników, w tym - 15 osób w pracowni w Lublinie. Lata 80-te i 90-te, to naturalna redukcja zatrudnienia. Obecnie w Oddziale pracuje 49 osób, w tym 11 doktorów, z których 2 w najbliższym czasie przystąpi do kolokwium habilitacyjnego. Obecny wskaźnik doktorów jest najwyższy w historii Oddziału i jestem przekonany, że w najbliższym czasie stanie się on jeszcze korzystniejszy.

❖ **Panie Dyrektorze, a jakie kierunki badań rozwija Oddział obecnie?**

W przeszłości Oddział był wyspecjalizowany wyłącznie w badaniach geologicznych złóż węgla kamiennego. Zainteresowanie tymi badaniami w ostatnich latach wyraźnie jednak zmalało i koniecznością stało się rozwijanie innych dziedzin badawczych, w tym szeroko rozumianej geologii środowiskowej. W oparciu o doświadczonych specjalistów stworzyliśmy zespoły do opracowania Mapy Geologiczno-Gospodarczej Polski, Mapy Hydrogeologicznej Polski i Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski, wszystkie w skali 1:50 000.

Oczywiście, nie uciekamy od badań formacji węglonośnych i geologicznych badań regionalnych. Ciągłe prowadzimy badania metanu pokładów węgla jako kopaliny głównej, towarzyszącej, a także jako gazu niepożądanego w naszym środowisku. Zdarzają się również zlecenia rozpoznania złóż węgla. Aktualnie takie prace wykonujemy na zlecenie Jastrzębskiej Spółki Węglowej. Żywię głęboką nadzieję, że będziemy je kontynuowali również w latach następnych. Badania w zakresie geologii regionalnej, w tym stratygrafii na bazie mikroszczałków organicznych występujących w skałach paleozoicznych, prowadzone są w ramach środków statutowych i w dużej części na zlecenie Geonafty.

❖ **Wiemy, jak trudno jest obecnie pozyskać zlecenia rynkowe. Jak Pan Dyrektor ocenia sytuację w tym zakresie?**

Nie ukrywam, że pozyskiwanie środków finansowych z rynku lokalnego jest bardzo trudne. Robimy, co w naszej mocy, aby nawiązać współpracę z różnymi firmami. Czasami to się udaje. Mamy podpisanych kilka umów, m.in. z Katowickim Przedsiębiorstwem Geologicznym, na realizację atlasu geologiczno-

inżynierskiego aglomeracji śląskiej, a z Głównym Instytutem Górniczym oceniamy możliwości magazynowania paliw płynnych i gazu w wyrobiskach likwidowanych kopalń węgla kamiennego. Dla WIOŚ w Katowicach opracowujemy projekt monitoringu regionalnego wód podziemnych, a dla Geonafty wykonujemy ekspertyzy stratygraficzne. Zorganizowaliśmy też kilka spotkań i konferencji informacyjnych, przeznaczonych dla samorządów lokalnych.

❖ **Czy Oddział rozwija współpracę naukową z krajami sąsiedzkimi?**

Jeśli już mowa o tej współpracy, to należy wspomnieć o naszych przyjaciółach z GEONICA – Ostrawa w Czechach, którzy pomagali nam przy opracowaniu atlasu map geologicznych, obejmujących po raz pierwszy GZW po obu stronach granicy państwowej. Współpracujemy także z Instytutem Nauk Geologicznych Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie, z którym skorelowaliśmy utwory karbonu lubelskiego wzdłuż granicy państwowej.

❖ **Ostatnio dużo mówi się o integracji z Unią Europejską. Jak ocenia Pan przygotowanie Oddziału do włączenia się w projekty unijne?**

Jestem przekonany, że zespół pracowników Oddziału jest odpowiednio przygotowany do podjęcia się trudnych prac zmierzających do integracji z Unią Europejską. Pierwsze kroki już zostały poczynione. Nawiązaliśmy współpracę z Fraunhofer Institut Umwelt, Sicherheits-, Energietechnik UMSICHT, Oberhausen – Niemcy, w ramach której zamierzamy ocenić wielkość powierzchniowej emisji metanu na obszarach likwidowanych kopalń rejonu Jastrzębia Zdrój. Podjęliśmy również działania zmierzające do zintegrowania górnośląskich instytucji geosłownikowych.

❖ **Oddział Górnośląski znany jest również z ciekawej działalności edukacyjnej. Co mógłby Pan powiedzieć na ten temat?**

Od kilku lat Oddział Górnośląski organizuje w ramach obchodów Dni Ziemi konkursy geologiczne dla młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych. Z roku na rok cieszą się one coraz większym zainteresowaniem, wykraczając znacznie poza sam Sosnowiec i mobilizując po kilkuset młodych uczestników. Konkursy te są ukoronowaniem intensywnej akcji prelekcyjnej, prowadzonej przez nas w samych szkołach. Do tego muszę dodać grupy szkolne i indywidualnych hobbystów, coraz liczniej odwiedzające nasze muzeum.

Apogeum frekwencji przeżyliśmy oczywiście podczas pobytu u nas „Dyzia” - dinozaura z Warszawy. Od dłuższego czasu myślimy o skonstruowaniu i wystawieniu w Sosnowcu własnego modelu nosorożca z okresu lodowcowego, którego szczątki przechowujemy w muzeum. W sumie, zadania edukacyjne nasz Oddział traktuje poważnie, bo przecież od poziomu społecznej wiedzy o geologii zależeć będzie przyszłe zapotrzebowanie na naszą pracę.

❖ **Dziękuję Panu Dyrektorowi za rozmowę i życzę Oddziałowi Górnośląskiemu dalszych, jak największych osiągnięć.**

B. Bańkowska-Zajczkowska

Spotkanie z Polską Miedzią w 45 rocznicę odkrycia złóż miedzi w Polsce

*Uczestnicy spotkania przy stołach.
Z prawej: Minister Cz. Śleziak*

W dniu 27 września br. KGHM Polska Miedź S.A. zorganizowała, przy współudziale PIG, uroczystość jubileuszu 45-lecia odkrycia przez Jana Wyżykowskiego złóż rud miedzi w Polsce oraz 40 rocznicy utworzenia KGHM, pod hasłem „Spotkanie z Polską Miedzią”. Uroczystość odbyła się w sali Muzeum Geologicznego PIG w Warszawie i zgromadziła przedstawicieli Rządu RP, parlamentarzystów, szefów instytucji centralnych, osobistości świata polityki, kultury, finansów, gospodarki, pionierów Polskiej Miedzi oraz kierownictwa Instytutu i KGHM, w tym kopalni rud miedzi, hut i spółek zależnych.

W części oficjalnej wystąpili: Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego – prof. dr hab. Leszek Marks, Prezes zarządu

KGHM – prof. dr hab. Stanisław Speczik i Minister Skarbu Państwa – Wiesław Kaczmarek. Ważnym punktem uroczystości było wręczenie odznaczeń państwowych.

- **Krzyże Oficerskie Orderu Odrodzenia Polski** otrzymali: Marian Banaś (AGH), Janusz Drzewiński (PIG), Andrzej Rydzewski (PIG)
- **Krzyże Kawalerskie Orderu Odrodzenia Polski** otrzymali: Adam Piestrzyński (AGH), Stanisław Przeniosło (PIG).
- **Złote Krzyże Zasługi** otrzymali: Cezary Bachowski (KGHM Polska Miedź S.A.), Piotr Kijewski (CBPM „Cuprum” we Wrocławiu), Sławomir Oszczepalski (PIG).
- **Srebrny Krzyż Zasługi** otrzymał: Wiesław Szarowski (ZG „Lubin”)

W imieniu odznaczonych podziękował dr Andrzej Rydzewski, jedyny żyjący współpracownik Jana Wyżykowskiego, a zarazem współodkrywca złóż rud miedzi.

W dalszej części uroczystości odbyła się tradycyjna (z pewnym wyłomem w postaci obecności pań) górnicza Karczma Piwna, której treści nawiązywały do aktualnych problemów przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, budowy metra warszawskiego i „dziury budżetowej”.

B. Żbikowska

*Odnaczeni, od lewej: S. Przeniosło, A. Piestrzyński (AGH),
A. Rydzewski i J. Drzewiński*

Wszystkim odznaczonym Kolegom serdecznie gratulujemy! - Redakcja

Seminarium Bariery rozwoju geologii w Polsce – możliwości pokonania

*Dyrektor H. J. Jezierski wprowadza uczestników
seminarium w tematke obrad*

W dniu 15 października br. w Państwowym Instytucie Geologicznym w Warszawie odbyło się seminarium *Bariery rozwoju geologii w Polsce – możliwości pokonania*, zorganizowane przez PIG oraz Biuro Reklamy S.A. Zarząd Targów Warszawskich. Celem spotkania była ocena możliwości wykorzystania potencjału polskich geologicznych przedsiębiorstw i ośrodków naukowych oraz promocji ich badań i usług. Spotkanie zgromadziło 35 uczestników reprezentujących 25 różnych instytucji (2 uczelnie, 3 instytuty naukowo-badawcze i 17 przedsiębiorstw oraz media).

Seminarium rozpoczęło się od wystąpień L. Marksa – Dyrektora PIG, H. J. Jezierskiego – Dyrektora Departamentu Geologii i Koncesji Geologicznych MŚ, L. Wysokińskiego z Instytutu Techniki Budowlanej, M. Hoffmanna – Dyrektora Oddziału Biura

Geologicznego Geonafsta PGNiG S.A. w Warszawie i J. Wróblewskiego – Dyrektora Generalnego Polskiej Organizacji Przemysłu i Handlu Naftowego oraz przewodniczącego Rady Programowej I Międzynarodowych Targów Geologicznych GEOLOGIA 2003. Podczas dwugodzinnej dyskusji omówiono czynniki przeszkadzające rozwojowi i funkcjonowaniu na rynku polskich instytucji geologicznych.

B. Żbikowska

Ważniejsze wydarzenia października 2002 r.

26.09-3.10. M. Jasionowski i T. Peryt przebywali w Instytucie Geologii i Geochemii NANU w ramach realizacji tematu *Ewolucja tektoniczna zapadliska przedkarpackiego, jej zapis skalny oraz korelacja profili miocenu w strefie przygranicznej*.

29.09-3.10. Z. Modliński i B. Szymański byli na konsultacjach w Białoruskim Naukowo-Badawczym Instytucie Geologiczno –Poszukiwawczym oraz w Instytucie Nauk Geologicznych Narodowej Akademii Białorusi, w ramach tematu *Stratygraficzne i paleogeograficzne badania paleozoiku (ordowiku, syluru i dewonu) Polski i Białorusi*.

30.09-3.10. A. Langer-Kuźniarowa wzięła udział w III Śródziemnomorskiej Konferencji Iłów, która odbyła się w Jerozolimie. Prof. A. Kuźniarowa jest Członkiem Komitetu Naukowego powyższej konferencji.

1-6.10. W Mediolanie (Włochy) odbyła się konferencja *Modelling Reality, the Reality of Modelling: Tectonics and Numerical Approaches*, na której M. Jarosiński wygłosił referat *The model of the recent tectonic stress directions of Poland and its relation to the intra-plate motion detected by the mean of the GPS measurements*, a P. Poprawa przedstawił poster *Thermal history of the Polish Basin – 1-D maturity modelling*

1-15.10. Z Cymerman przebywał w Instytucie Geologii Uniwersytetu w Wilnie, gdzie wykonywał badania strukturalno-kinematyczne na archiwalnym materiale wiertniczym z obszaru SW części Litwy.

2-4.10. Na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie odbyło się 2 Seminarium Projektu Unii Europejskiej IMAGE-TRAIN, integrującego działalność kilkunastu projektów unijnych, poświęconych badaniu zanieczyszczeń na terenach po przemysłowych i metod ich rekultywacji. Polskim partnerem tego projektu jest Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach. W seminarium uczestniczył dr Jürgen Bösing, specjalista Komisji Europejskiej. Instytut reprezentował M. Podemski.

9-11.10. Dyrektor M. Graniczny, H. Urban i B. Żbikowska wzięli udział w wystawie prac naukowo-badawczych naukowców Białorusi i Polski. Wystawa zorganizowana była w Brześciu na Białorusi.

12-16.10. J. Zachowicz uczestniczyła w spotkaniu FOREGS Marine Contact Group, zorganizowanym przez Służbę Geologiczną Hiszpanii, w Sewilli.

16-18.10. K. Jarmołowicz-Szulc i I. Śmiałowska wzięły udział w konferencji dot. VI Programu Ramowego Unii Europejskiej, która odbyła się w Pradze (Czechy).

17-20.10. W Szklarskiej Porębie odbyła się 9th Session of the Petrology Section of the Mineralogical Society of Poland *Granitoid massifs and evolution of their covers*. Uczestniczył w niej S. Z. Mikulski, który wygłosił referat *Tectonic setting of Upper Paleozoic igneous rocks and related mineralization from the Radzimowice Au-Cu-As deposit in the Kaczawa Mts*.

20-28.10. Ministerstwo Środowiska delegowało H. Kiersnowskiego na szkolenie dotyczące udzielania koncesji na poszukiwanie węglowodorów firmom zagranicznym. Szkolenie odbyło się w Kairze (Egipt).

21-25.10. Z. Modliński, R. Wagner i J. Pokorski przebywali w Instytucie Geologii i Geografii w Wilnie na konsultacjach, w związku z realizacją tematu *Mapa geologiczna odkryta Pld. Bałtyku bez utworów permu górnego i młodszych*.

23.10. W Ministerstwie Gospodarki w Warszawie odbyło się seminarium *Badania i rozwój, nowe technologie a główne cele i priorytety Narodowego Planu Rozwoju*. Główne referaty zaprezentowali Minister, M. Kleiber, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki, E. Freyberg oraz Dyrektor KPK 5 i 6 PR UE, A. Siemaszko. Z Instytutu w seminarium wziął udział M. Podemski.

23-28.10. T. Mrozek i W. Rączkowski wzięli udział w drugim spotkaniu plenarnym projektu ALARM realizowanego przez Oddział Karpacki w ramach V Programu Ramowego Unii Europejskiej. Spotkanie odbyło się w Lizbonie (Portugalia)

26-31.10. T. Peryt uczestniczył w dorocznym Zjeździe Geological Society of America w Denver (USA). Wygłosił tam referat *Wyniki badań dotyczących krasu ewaporatowego w utworach badeńskich zapadliska przedkarpackiego (zarówno naturalnego, jak i będącego następstwem eksploatacji złóż siarki)*.

*Niektóre rzeczy trzeba zrobić lepiej, niż były robione dotąd.
Inne po prostu trzeba zrobić. Jeszcze innych można nie robić wcale.
Wiedz, które są które.*

H. Jackson Brown